

Број: 01-346-23/07
Датум: 21.12. 2007. године

На основу члана 115. став 1. Закона о електричној енергији ("Службени гласник Републике Српске" број: 66/02, 29/03, 86/03, 111/04 и 60/07), члана 18. став 1. Статута Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 41/04 и 67/07), члана 37. став 1. тачка 4. Пословника о раду Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 96/04), члана 49. став 1, а у вези са чланом 116. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 61/05), и члана 72. став 1. Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби ("Службени гласник Републике Српске" број 71/05), у другом тарифном поступку, по захтјеву за одобрење цијена на прагу електране подносиоца Мјешовити холдинг "Електропривреда" Републике Српске, Требиње Зависно предузеће Рудник и Термоелектрана Гацко, акционарско друштво, Гацко, Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске на 19. редовној сједници одржаној 21.12.2007. године донијела је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

о утврђивању цијене електричне енергије на прагу електране

1. Подносиоцу захтјева Мјешовити холдинг "Електропривреда" Републике Српске, Требиње Зависно предузеће Рудник и Термоелектрана Гацко, акционарско друштво, Гацко утврђује се потребан годишњи приход у износу од 98.483.756 КМ за годишњу производњу од 1.527.550.000 kWh уз средњу годишњу расположиву снагу од 220.068 kW и на основу тога израчуната укупна просјечна (једнокомпонентна) цијена електричне енергије на прагу електране у износу од 0,0645 КМ/kWh, која у двокомпонентном моделу има сљедећу структуру:
 - јединична цијена капацитета у износу од 339,08 КМ/kW годишње и
 - јединична цијена произведене електричне енергије у износу од 0,0156 КМ/kWh.
2. Просјечна цијена електричне енергије на прагу електране предузећа из тачке 1. диспозитива овог рјешења намијењена за снабдијевање неквалификованих купаца у Републици Српској износи 0,0642 КМ/kWh.
3. Цијена из тачке 2. диспозитива овог рјешења примјењује се за обрачун просјечне пондерисане цијене електричне енергије на прагу електрана ради снабдијевања неквалификованих купаца у Републици Српској почев од 01.01.2008. године.
4. Ово рјешење је коначно.

5. Диспозитив овог рјешења објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске", а рјешење са образложењем на огласној табли и интернет страници Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске.

Образложење

Чланом 23. алинеја 2. Закона о електричној енергији (у даљем тексту: Закон) дато је у надлежност Регулаторној комисији за енергетику Републике Српске (у даљем тексту: РЕРС) да пропише методологију и критеријуме за утврђивање цијена снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом, а чланом 115. став 1. истог Закона да утврди структуру цијене и укупну цијену електричне енергије на прагу електрана. РЕРС је донијела Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку: у даљем тексту Правилник ("Службени гласник Републике Српске" број 61/05), који у члану 6. прописује основна начела, на којима се темељи тарифна методологија и поступак одобравања тарифа и према којима, цијене морају бити правичне, оправдане, недискриминирајуће, утемељене на објективним критеријумима и засноване на оправданим трошковима, те одређене на транспарентан начин. РЕРС је донио и Правилник о извјештавању ("Службени гласник Републике Српске", број 61/07) и Одлуку о одређивању образаца захтјева за одобрење цијена и тарифа и образаца за техничке и финансијске податке ("Службени гласник Републике Српске" број 65/05 и 59/07), којима су прописане обавезе корисника дозволе за обављање електроенергетских дјелатности у погледу достављања извјештаја, података, информација и других докумената, те начин и форма за достављање образаца захтјева и образаца за техничке и финансијске податке, за потребе тарифног поступка.

У циљу одређивања цијене електричне енергије на прагу електране у овом поступку, утврђиван је потребни приход регулисаног предузећа који, према одредбама чланова 8-27 Правилника, представља збир трошкова рада и одржавања (пословни расходи), обрачунате амортизације, одобреног поврата на уложена средства, а све наведено умањено за остале приходе остварене коришћењем средстава укључених у регулативну основу и припадајућих трошкова који су већ укључени у одобрене трошкове. Јединична (укупна, једнокомпонентна) цијена на прагу електране утврђује се као однос потребног прихода регулисаног предузећа и обима производње електричне енергије одређеног у складу са правилима билансирања (планирања) и оптималног коришћења капацитета.

Према члану 48. Правилника ова цијена може се утврдити као двокомпонентна, која се састоји од:

- б) јединичне цијене снаге која представља однос укупних фиксних трошкова, (укључујући одобрени поврат) и расположиве снаге и
- в) јединичне цијене енергије обрачунате као однос укупних варијабилних трошкова и обима производње електричне енергије одређеног у складу са правилима билансирања и оптималног коришћења капацитета.

Мјешовити холдинг "Електропривреда Републике Српске", Требиње Зависно предузеће Рудник и Термоелектрана Гацко, акционарско друштво Гацко (у даљем терксту: подносилац) је дана 05.07.2007. године поднијело захтјев за одобрење цијена на прагу електране који је у РЕРС-у заведен под бројем 01-

346-1/07. Уз поднесени захтјев за одобрење цијене на прагу електране подносилац захтјева је приложио и дио пратеће документације и обрасце са техничким и финансијским подацима, прописане Правилником о извјештавању. РЕРС је дана 13.07.2007. године доставио обавјештење подносиоцу о његовој обавези да обавијести све своје купце о поднесеном захтјеву, како је прописано чланом 94. Правилника.

Након прегледа поднесеног захтјева са пратећом документацијом, утврђено је да захтјев није комплетан, па је на основу члана 32. став 1. Закона и члана 89. став 1. Правилника, од подносиоца тражено да допуни захтјев достављањем образложења и документације путем поште. Подносиоцу је омогућено да допуни захтјев давањем изјава овлашћених представника подносиоца на расправама, те прилагањем документације непосредно у просторијама РЕРС-а и на расправама које су одржане у овом поступку.

Иако подносилац захтјева у остављеном року није доставио све потребне податке, РЕРС је на 11. редовној сједници одржаној 14.08.2007. године донио Одлуку број Р-11-404-109/07 о провођењу другог тарифног поступка ("Службени гласник Републике Српске" број 78/07) имајући у виду ће се на формалним расправама подносиоцу захтјева омогућити да докаже оправданост и утемељеност свог захтјева давањем изјава његових овлашћених представника и прилагањем додатне документације. Овом одлуком утврђено је мјесто, вријеме и предмет одржавања формалних расправа у другом тарифном поступку, покренутом од стране регулисаних предузећа у саставу Мјешовитог холдинга "Електропривреда" Републике Српске акционарског друштва Требиње (у даљем тексту: МХ ЕРС), за одобрење цијена на прагу електране, тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване (тарифне) купце. Такође је утврђен начин и рокови доставе коментара јавности, услови и критеријуми за стицање статуса умјешача у поступку и одређени водитељи поступака. О свему овоме јавност је обавијештена путем обавјештења за јавност које је објављено на интернет страници РЕРС-а и у писаном медију.

Захтјев за стицање статуса умјешача благовремено су доставили: Матично предузеће МХ ЕРС, Институција Омбудсмана за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини и предузеће ЧЕЗ, акционарско друштво Праг, Чешка Република (у даљем тексту: ЧЕЗ). Матично предузеће МХ ЕРС свој захтјев за стицање статуса умјешача у свим поступцима заснива на чињеници да је као матично предузеће оснивач зависних електроенергетских предузећа која су подносиоци захтјева и уједно је и већински власник капитала у тим предузећима, те располаже подацима и чињеницама од значаја за тарифни поступак. Институција Омбудсмана за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини захтјев за стицање статуса умјешача у свим поступцима заснива на чињеници да је то независна институција, успостављена са циљем да промовише добро и ефикасно провођење политике заштите потрошача у БиХ и субјекат одговоран за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини. "ЧЕЗ" свој захтјев за стицање статуса умјешача заснива на потписаном Споразуму са МХ ЕРС-ом и подносиоцем захтјева од 16.05.2007. године којим су се потписнице споразумјеле да оснују заједничко предузеће "Нове електране Републике Српске" и обезбиједи почетни капитал за пословање овог предузећа. РЕРС је размотрио поднесене захтјеве за стицање статуса умјешача и оцијенио да су захтјеви основани и да

испуњавају прописане критеријуме и на 12. редовној сједници одржаној 23.08.2007. године донио Рјешења број Р-12-418-123/07, Р-12-418-124/07 и Р-12-418-125/07 којим се усвајају захтјеви Матичног предузећа МХ ЕРС-а, Институције Омбудсмана за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини и ЧЕЗ-а за утврђивање статуса умјешача у поступку формалне расправе ради одобравања цијене електричне енергије на прагу електране подносиоца.

Формална расправа одржана је 12.09. и 09.10.2007 године. На њој су разматрана питања која су дефинисана на припремној расправи одржаној 27.08.2007. године, као и вриједности за које је од подносиоца затражено да документује њихову оправданост. За питања која нису расправљена на формалној расправи, водитељ поступка је омогућио подносиоцу да у остављеним роковима достави потребну документацију и детаљна писана образложења.

У посљедњој измјени и допуни захтјева за одобрење цијене на прагу електране достављеног РЕРС-у дана 07.09.2007. године подносилац је предложио сљедеће:

- укупна просјечна цијена на прагу електране од 0,0907 KM/kWh.
- двокомпонентна цијена електричне енергије на прагу електране са сљедећом структуром:
 - јединична цијена капацитета 304 KM/W и
 - јединична цијена произведене електричне енергије 0,0253 KM/Wh.

Захтјев се заснива на потребном приходу за обављање дјелатности производње електричне енергије од 123.067.000,00 KM, којег чине:

- **варијабилни трошкови** за остварење плана производње од 1.357.050.000 kWh електричне енергије у износу 34.347.000 KM,
- **фиксни трошкови рада и одржавања** електране средње годишње расположиве снаге од 254 MW у износу 77.198.000 KM.
- **поврат** на ангажована средства регулативне основе, по стопи од 3% на власнички капитал и 5,5% на позајмљени капитал, у укупном износу од 14.272.000 KM.
- **остали приходи** остварени коришћењем лиценцираних средстава, као одбитна ставка за утврђивање потребног прихода, у износу од 2.750.000 KM.

Након детаљне анализе поднесеног захтјева са пратећом документацијом, као и изведених доказа на формалној расправи, водитељ поступка је извршио оцјену доказа појединачно и свих доказа заједно, имајући у виду резултате цјелокупног поступка и на основу члана 70. став 1. Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби сачинио Извјештај водитеља поступка са препоруком од дана 30. 11.2007. године и доставио га РЕРС-у, као подлогу за доношење коначне одлуке. Извјештај са препоруком је достављен и учесницима у поступку, те је објављен на огласној табли и интернет страници РЕРС-а.

У Извјештају водитеља поступка препоручено је да се цијена електричне енергије на прагу електрана подносиоца одређује на основу сљедећих енергетских и финансијских показатеља (величина):

- укупна производња од 1.527.550.000 kWh, при средњој годишњој расположивој снази 220.068 kW која одговара расположивој снази

електране на прагу умањеној за коефицијент трајања ремонта, а служи за израчунавање јединичне цијене капацитета.

- вриједност регулативне основе у износу од 343.319.627 КМ,
- укупан износ фиксних трошкова 60.519.279 КМ, износ варијабилних трошкова 22.543.264 КМ, трошкови управе, општинских и заједничких послова - 7.214.841 КМ, односно укупни трошкови рада и одржавања - 90.277.383 КМ.
- поврат на власнички капитал, по стопи поврата од 2% - 6.293.382 КМ и поврат на кредитна средства примјеном стопе поврата од 5,62% - 1.610.161 КМ, што даје укупан поврат на капитал од 7.903.543 КМ.
- Остали приходи као одбитна ставка од укупно потребног прихода од 1.400.000 КМ.
- укупни потребан приход 96.780.925 КМ.

Учесницима у поступку и заинтересованим лицима остављена је могућност да могу поднијети своје коментаре до 12.12.2007. године, што је рок који је одредио водитељ поступка на основу члана 70. став 3. Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби.

Подносилац захтјева, те МХ ЕРС Матично предузеће и ЧЕЗ, као умјешачи, су благовремено доставили коментаре на извјештај водитеља поступка.

Наконведеног цјелокупног поступка, РЕРС је на основу чињеница и доказа изнесених у Извјештају водитеља поступка, те разматрања коментара учесника у поступку утврдио сљедеће:

Подносилац је уписао **расположиву снагу** на прагу електране од 254 MW што је у односу на пројектно рјешење (276 MW) смањење од 22 MW . У овом, као ни у првом тарифном поступку подносилац није доставио доказе, нити је на формалној расправи доказано по ком основу је дошло до смањења расположиве снаге електране. На формалној расправи представник подносиоца је изјавио да је тај податак узет на основу искуства и остварења у протеклом периоду. Такође је овлашћени заступник дао изјаву да у ПК Грачаница производе угљан гарантованог квалитета и да то није ограничавајући фактор за постизање номиналне снаге блока. Увидом у остварење производње утврђено је да термоелектрана Гацко у непрекидном петнеасточасовном интервалу у току једног дана може радити са средњом сатном снагом не мањом од **255 MW** и ова вриједност је узета као максимална расположива снага термоелектране за утврђивање обима производње. Обим производње од **1.527,6 GWh** израчунат је на основу максималне расположиве снаге од **255 MW**, коефицијента експлоатације 0,78 и времена трајања ремонта.

За израчунавање јединичне цијене капацитета утврђена је снага од **220,068 MW** која одговара расположивој снази електране на прагу умањеној за коефицијент трајања ремонта.

У поступку је утврђен и одобрен **потребни приход** подносиоцу захтјева за обављање дјелатности производње електричне енергије у износу од **98.483.756 КМ**. Потребни приход је утврђен у складу са одредбама члана 8-27 Правилника.

Варијабилни трошкови су одобрени у износу од **23.862.238 КМ**, и то за Термоелектрану 4.834.368 КМ и за Рудник 19.027.869 КМ.

- Поштујући начело обазривости РЕРС је уважио коментаре подносиоца да се трошкови који нису под контролом подносиоца обрачунају по цијенама које подносилац може документовати, а у случају цијене енергената, чак и по окончању јавне расправе. На основу тога су одобрени варијабилни трошкови енергената у износу од 14.827.921 КМ, и то за Термоелектрану 2.661.763 КМ и Рудник 12.166.158 КМ, рачунајући са документованим цијенама за бензин и нафту од 1,67 КМ/л и цијеном мазута од 719 КМ/т. Укупно одобрени износ **варијабилних трошкова материјала, горива и енергије** износи 15.849.921 КМ.

- **Трошкови рекултивације**, у износу од 792.571 КМ, одређени су на основу процјене која је наведена у Извјештају водитеља поступка ("Допунски рударски пројекат површинског копа Грачаница Гацко до краја експлоатације" - гдје се наводи износ обавезе за рекултивацију) и периода за обрачун резервисања од три године. Реализација резервисања вршена током 2007. године у износу 1.007.243 КМ не може се сматрати оправданим износом трошка за годину примјене цијена, јер се, у складу са МРС 37, трошак обрачунава у периоду настанка обавезе рекултивације, а утрошак укупно издвојеног износа врши се у периоду извођења радова рекултивације. Из наведених разлога није прихваћена примједба подносиоца.

- **Трошкови бруто зарада** - варијабилни дио су признати у износу од 1.944.456. КМ. На основу тога што се дуги низ година примјењује правило о стимулативном награђивању запослених, у односу на остварени план производње, одређен је износ од 10% као варијабилни дио, који одговара остварењу плана од 100%, те из ових разлога коментари учесника поступка који се односе на варијабилне трошкове зарада нису основани.

- **Накнада за кориштење добара** који зависе од учинака утврђени су у износу од 5.275.289 КМ. Трошкови накнада за кориштење природних ресурса и друге накнаде које директно или индиректно зависе од обима производње (накнаде за које је основица обим производње или обрачунати приход) утврђени су у складу са одговарајућим величинама производње и Законом о накнадама за кориштење природних ресурса у сврху производње електричне енергије ("Службени гласник РС" број 85/03). Примједба подносиоца да се у овој ставци трошкова призна трошак накнада за испуштenu загађену воду није уважена из разлога који су образложени у ставци фиксних трошкова накнада, гдје се по природи ови трошкови и сврставају.

- Нису одобрени остали варијабилни трошкови које је захтијевао подносилац у износу од 1.488.000 КМ. У захтјеву је наведено да се предложени износ односи на расходе камата на порезе. Издаци за камате се укључују у потребни приход само ако се односе на кредите за средства укључена у регулативну основу, и то кроз цијену капитала и трошак капитала (поврат на позајмљена средства).

Фиксни трошкови подносиоца су одобрени у укупном износу од **68.117.975 КМ** и то за Термоелектрану 30.195.921 КМ, за Рудник 30.707.213 КМ и за радну заједницу 5.293.410, КМ, а као фиксни трошкови су укључени и распоређени трошкови управе, општинских и заједничких послова који се обављају у другом правном лицу, у износу од 1.921.431 КМ.

- **Трошкови линеарно обрачунате амортизације** за средстава укључена у регулативну основу су одобрени у износу 23.721.467 КМ, од чега за Рудник

11.501.107 KM, Термоелектрану 12.081.132 KM, док се за средства која се користе за обављање општих, заједничких и административних послова признаје трошак амортизације у вриједности од 139.228 KM. Подносилац није документовао захтијевано повећање трошкова амортизације у години примјене цијена у односу на базу годину, у складу са чланом 19. Правилника. Како је установљено да подносилац примјењује обрачун амортизације на процијењену набавну вриједност основних средстава (без умањења по основу импаритета), те ће се процијењена фер вриједност повратити прије него што је одређено процјеном преосталог употребног вијека објеката и опреме, РЕРС није вршио процјену више обрачунатог износа трошкова амортизације подносиоца по основу „екстерног отписа“, али указује на обавезу подносица да обрачун трошкова амортизације врши у складу са МРС и својом рачуноводственом политиком.

- **Трошкови материјала и резервних дијелова за одржавање** су одобрени у укупном износу од 5.637.476 KM и то за Термоелектрану 2.856.000 KM, Рудник 2.354.476 KM и радну заједницу 427.000 KM на нивоу остварења у базној години.

- **Трошкови горива и енергије** су одобрени у износу од 1.005.321 KM и то за Термоелектрану 959.621 KM, а за Рудник 45.700. Како ни подносилац ни умјешач нису доставили податке о вриједностима тарифних (обрачунских) елемената за преузету електричну енергију из преносне мреже, РЕРС је извршио процјену додатних трошкова електричне енергије, а полазећи од документа који је доставио РИТЕ Угљевик у вези са начином обрачуна електричне енергије која се преузима из преносне мреже, који се заснива на примјени тарифних ставова за тарифне елементе вршна снага, активна и прекомјерно преузета реактивна енергија, и извјештаја Електропреноса БиХ о постигнутој вршној снази у периоду мај - септембар 2007. године. На основу тога одобравају се додатни трошкови за процијењену вршну снагу од 22.000 kW мјесечно, у укупном износу 383.856 KM. Трошкови горива и енергије за радну заједницу износе 46.557 KM и одобрени су у оквиру укупних трошкова радне заједнице.

- **Трошкови производних услуга за одржавање** одобрени су у износу од 8.865.258 KM, и то за Термоелектрану 5.101.333 KM, за Рудник 3.742.925 KM, а за радну заједницу 21.000 KM. У циљу одржавања погонске спремности капацитета Термоелектране потребан износ за ремонтне услуге од 3.864.000 KM признат је у цјелости. Када се узме у обзир податак да подносилац у интервалу 4-6 година врши капитални ремонт генератора и турбине, те да у том случају период застоја траје 20 дана дуже него за редовни годишњи ремонт, подносилац не може надокнадити трошкове капацитета у периоду продуженог застоја због генералног ремонта. Због тога је признат опортунитетни трошак генералног ремонта у износу од 600.000 KM, расподјелом фиксног трошка капацитета за вријеме продуженог застоја у току генералног ремонта на четири године.

- **Трошкови осталих производних услуга** одобрени су у износу од 955.060 KM, и то за Термоелектрану од 620.217 KM и Рудник 334.843 KM. Класификација трошкова осталих производних услуга урађена је у складу са природом трошка.

- **Трошкови рада - фиксни дио** одобрен је у укупном износу од 22.630.248 КМ, од чега за Рудник 11.326.120 КМ, Термоелектрану 7.563.274 КМ, док се за запослене у општим и заједничким пословима издваја 3.740.854 КМ. Трошкове бруто зарада - фиксни дио, подносилац у захтјеву није раздвојио према радним јединицама, нити је достављена документација на основу које би се одредили појединачни износи, те је извршена процјена појединачних износа према броју запослених.

РЕРС оцјењује примјереном препоруку водитеља поступка и уважавање кумулативне стопе раста трошкова живота закључно са мјесецом за који су били познати подаци у вријеме када је окончана формална расправа. РЕРС такође оцјењује неоснованим захтјеве подносиоца и умјешача за симултано праћење раста трошкова живота и свих других трошкова закључно са даном подношења примједби, а у исто вријеме обрачун прихода који се остварују из других основа, осим производње ради снабдијевања тарифних купаца електричном енергијом, а за које су трошкови укључени у потребни приход, на нивоу просјека 2006. године.

Међутим, поштујући начело обазривости РЕРС је уважио захтјеве подносилаца да се трошкови који нису под контролом подносилаца обрачунају по цијенама које подносилац може документовати. Трошкови рада нису трошкови ван контроле подносиоца, напротив. Аргументи у вези са колективним уговором и најнижом цијеном рада која из тога проистиче спадају у домен који је ван надлежности РЕРС-а. Број запослених радника и обим њихових послова, појединачни услови уговора са запосленим, као и методе обрачуна зарада на основу сложености и обима посла су питања којима се бави управа. РЕРС само оцјењује укупан износ овог трошка уважавајући како затечено стање, тако и потребу реструктурирања.

Приликом доношења одлуке, РЕРС је користио упоредне анализе, и то између предузећа у РС, са предузећима у окружењу и у европским земљама који су доступни јавности, те због тога РЕРС не прихвата захтјев подносиоца и умјешача да се додатно повећање трошкова зарада одобри као оправдан трошак.

Ова поређења показују да су, иако је просјечна зарада по запосленом нижа него у земљама ЕУ, и нижа него у неким земљама у окружењу (Словенија, Хрватска), трошкови рада мјерени и по јединици производње и по јединици инсталисане снаге већи него у већини других земаља.

Уз све резерве у погледу начина презентације трошкова рада, просјечан трошак рада запослених по kW инсталисане снаге и произведеном kWh електричне енергије, те показатељ продуктивности рада по методологији ЕУРОСТАТ-а у предузећима у саставу МХ ЕРС су упоређени са истим показатељима у сличним компанијама у другим земљама. Продуктивност рада, мјерена додатом вриједношћу у цијени коштања по запосленом у МХ ЕРС износи 18,8 ЕУР/запосленом, а у Европској Унији 122,4 ЕУР/запосленом.

Учешће трошкова рада у укупним приходу и продуктивност рада у предузећима у саставу ЕРС, упоређени са истим показатељима у ЕУ, а посебно у земљама чланицама ЕУ које се, било по регионалном или развојном критеријуму, могу поредити са РС, за предузећа у области електричне енергије, гаса и водоснабдијевања, дати су у табели:

	Просјечни трошак рада по запосленом (у 000 ЕУР)	Додана вриједност по запосленом (у 000 ЕУР)	% зарада у укупном приходу
ЕРС	8,1	18,8	24,73%
ЕУ -25	43,2	122,4	9,18%
Чешка	12,6	54,5	6,54%
Естонија	8,5	27,7	7,62%
Шпанија	56,4	299,1	6,43%
Италија	39,0	130,5	8,18%
Летонија	6,6	16,2	14,73%
Литванија	7,8	20,0	10,79%
Мађарска	15,8	42,1	7,44%
Аустрија	62,7	154,0	11,51%
Пољска	11,3	36,9	8,63%
Словенија	23,2	57,0	12,47%
Словачка	9,9	52,8	5,97%
Румунија	5,0	7,6	8,20%
Бугарска	6,1	19,3	6,94%

Ако се као циљна вриједност користе подаци о нивоу зарада по запосленом у словеначким електранама, а које су у просјеку 3 пута веће него у РС, по подацима за 2006. годину у термоелектранама у РС (без рудника) трошкови рада су учествовали са 11,9%, а у ТЕ Шоштањ са 8,5%.

Опис	ТЕ Шоштањ	ТЕ Гацко	ТЕ Угљевик
Број запослених	561	625	653
% зараде у ук. трошковима	8,50%	11,8%	12,0%
% амортизације у ук. трошковима	14,73%	13,8%	17,4%
Производња GWh / запосленом	6,5	2,4	1,9
Зараде у 000 € по запосленом	27,9	8,8	8,8
Додана вриједност у цијени коштања	42.770	11.945	14.070
Додана вр.€/ запосленом	76	19	22
% поврата на капитал	0,17%	1,63%	0,14%
% добити у приходу	0,2%	6,3%	0,6%

РЕРС својом одлуком о нивоу оправданих трошкова рада одобрених у овом тарифном поступку ни на који начин не прејудицира дефинисање политике запошљавања у предузећу, политику стимулативног награђивања запослених и друге аспекте кадровске политике.

Анализирајући приходе и расходе подносиоца захтјева, РЕРС види могућност да кроз рационализацију осталих трошкова пословања и остваривање већег прихода из осталих основа осим производње електричне енергије за снабдијевање тарифних купаца, подносилац може постићи оквир за прерасподјелу трошкова у корист зарада, наравно, уколико је подносилац тако дефинисао своју пословну политику.

Примједбе у вези са трошковима рада које одобрава Државна регулаторна комисија за електричну енергију (у даљем тексту: ДЕРК) нису узете у обзир, јер РЕРС није надлежан да оцјењује одлуке ДЕРК-а и обрнуто.

- **Фиксни трошкови накнада за кориштење добара** су одобрени у износу од 38.448 КМ и то на једнаке дијелове за Термоелектрану и за Рудник. Ови трошкови не зависе од обима производње и обрачунавају се на основу еквивалентног броја становника (ЕБС). Примједба подносиоца да се овај трошак одобри у износу од 214.056 КМ заснива се на записнику о инспекцијском прегледу у коме је наведен ЕБС 107.028, у марту 2007. године. Подносилац је опремљен објектима и опремом за пречишћавање воде чијим кориштењем би се постигао знатно нижи ЕБС, тј. нижи трошкови накнада за испуштене загађене воде. Ова средства су призната у регулативној основи, као и трошкови амортизације и одржавања, те се због тога не уважавају достављени коментари подносиоца.

- **Трошкови осигурања имовине и запослених** су признати у износу од 43.416 КМ, и то за Термоелектрану у износу од 21.032 КМ и Рудник у износу од 22.384 КМ, тј у висини остварених трошкова осигурања у 2006. години, а трошкови пореза на имовину у износу од 7.525 КМ.

- **Чланарине, порези и доприноси** који не зависе од учинака одобрени су у износу од 26.133 КМ, и то на на једнаке дијелове за Термоелектрану и за Рудник.

- **Трошкови регулаторне накнаде** утврђени су за подносиоца у износу од 338.719 КМ, односно примијењен је проценат из базне године од 0,346% на потребни приход од производње електричне енергије.

- **Трошкови непроизводних услуга**, репрезентације и сл. утврђени су у износу од 762.145 КМ: Термоелектрана 343.605 КМ и Рудник 418.540 КМ. За радну заједницу одобрен је износ од 520.162 КМ, што чини укупан износ трошкова непроизводних услуга од 1.282.307 КМ. Код одобрења трошкова који се разматрају у оквиру ове ставке, водило се рачуна о остварењу у базној години, као и о подацима наведеним у захтјеву.

- **Остали фиксни трошкови** одобрени су у износу од 1.200.000 КМ и то: 200.000 КМ за Термоелектрану, на нивоу остварења трошкова за судске спорове и 1.000.000 КМ за Рудник, на име трошкова експропријације земљишта. У структури осталих фиксних трошкова, увидом у достављену финансијску документацију подносиоца, утврђено је да се остали фиксни трошкови од 6.062.323 КМ састоје од финансијских расхода у износу од 4,8 мил, и осталих расхода од 1,2 мил. који се не признају уз исто образложење које је наведено под ставком "остали варијабилни трошкови".

Укупни трошкови амортизације, рада и одржавања одобравају се у износу од **84.765.372 КМ.**

- **Трошкови управе, опшних и заједничких послова** су одобрени су у укупном износу од **7.214.841 КМ**, од тога трошкови управе, опшних и заједничких послова који се обављају у организационим дијеловима подносиоца 5.293.410 КМ (у шта су укључени трошкови зарада - фиксни и варијабилни дио, трошкови амортизације средстава која припадају општим пословима, трошкови материјала и резервних дијелова, трошкови производних услуга за одржавање и трошкови накнада за градско

грађевинско земљиште), а трошкови који се обављају у другом правном лицу, тј. Матичном предузећу МХ ЕРС, у износу од 1.921.431 КМ. Сви подносиоци захтјева у овом тарифном поступку су се у поступку формалне расправе изјаснили да су сагласни са планираним нивоом и распоредом трошкова Матичног предузећа МХ ЕРС-а, те да је потребно преузети послове који су Статутом повјерени Матичном предузећу. Одобрени износ овог трошка представља 2% укупног прихода сваког корисника дозволе који послује у саставу МХ ЕРС и обухвата трошкове истраживања и израде средњорочних и дугорочних планова развоја, стратегија и студија развоја, увођења пословних стандарда (квалитета и др.) и слични трошкови који се за подносиоце неће додатно одобравати. Овај износ није промијењен након накнадног одобравања трошкова енергената услед раста цијена за тако увећану основицу.

Имајући наведено у виду, одобрени су **укупни трошкови дјелатности** производње електричне енергије подносиоца захтјева (варијабилни и фиксни трошкови, те трошкови општих и заједничких послова) у износу од **91.980.213 КМ.**

Надаље, у структури потребног прихода, неопходно је било утврдити и поврат на капитал, који се обрачунава примјеном одобрене стопе поврата на регулативну основу у складу са чланом 22, 23 и 24. Правилника. **Регулативна основа** је чланом 18. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку, дефинисана као "нето вриједност ангажованих сталних средстава за обављање лиценциране дјелатности и нето вриједност трајних обртних средстава неопходних за редовно пословање" и у поступку је утврђена у износу од 343.319.627 КМ. У регулативну основу нису призната нелиценцирана средстава од 14.978.626 КМ, док је вриједност нето трајних обртних средстава призната у вриједности од 4.608.838 КМ.

Имајући у виду и чињеницу да су корисници дозвола за обављање електроенергетских дјелатности прије дефинисања заједничких рачуноводствених политика на различите начине вршили усклађивање књиговодствене вриједности имовине, намеће се закључак да су износи књиговодственог ревалоризационог вишка у евиденцији корисника дозвола резултат стицаја више околности и различитих приступа, те да примјена одредбе члана 24. став (2) Правилника на овако одређене износе доводи предузећа у различит положај зависно од тога како су вршили усклађивање вриједности имовине до 2002. године, а након тога зависно од тога како су примјењивали усвојену рачуноводствену политику.

Због тога је у овом тарифном поступку, умјесто процјењивања износа ревалоризационог вишка за кориснике дозвола који би био реализован да је била досљедно примијењена рачуноводствена политика у складу са МРС 16, поврат на капитал обрачунат на укупну вриједност регулативне основе, без умањивања за реализовани ревалоризациони вишак основних средстава укључених у регулативну основу, а стопа поврата је одређена тако да одражава ефекат процијењеног реализованог ревалоризационог вишка свих предузећа у саставу МХ ЕРС.

Стога је потребно да подносилац изврши процјену фер вриједности основних средстава на бази трошка замјене новим, фер садашње вриједности и процјену фер износа исправке вриједности основних средстава која одговара

акумулисаној амортизацији обрачунатој на одређену фер тржишну вриједност новог средства у складу са одредбама Закона о порезу на добит, и укупном импаритету, и на основу тога формира основицу за обрачун поврата на капитал. На тај начин ће бити обезбијеђено да сви корисници дозволе чије цијене и тарифе одобрава РЕРС, без обзира на рачуноводствену политику и начин њене примјене, имају исти третман и да у структури потребног прихода не буде садржан трошак амортизације на већ амортизована средства и поврат на већ амортизовани дио вриједности средства.

Анализом структуре капитала и каматних стопа на кредите за основна средства, утврђено је да је просјечна каматна стопа на дугорочне кредите 5,62%.

У утврђеној регулативној основи, власнички капитал износи 314.669.075 КМ, а позајмљени капитал износи 28.650.552 КМ. У складу са чланом 22, 23 и 24. Правилника утврђена је стопа поврата на власнички капитал од 2%, а на позајмљени капитал 5,62%. Примјеном ових стопа утврђен је поврат на власнички капитал у износу од 6.293.382 КМ, те поврат на позајмљени капитал у износу од 1.610.161 КМ, тако да укупни поврат на капитал у структури потребног прихода износи **7.903.543 КМ**.

Порез на добит по стопи од 10% се укључује у одобрени потребни приход у складу са пореским прописима. На основу плана улагања у основна средства и пратеће документације установљено је да је подносилац планирао да у 2007. години уложи у основна средства 23,5 мил. КМ, од чега из властитих средстава 15,9 мил. С обзиром да су сви подносиоци, као главни разлог за покретање тарифног поступка, навели да из постојеће цијене не могу да обезбиједе развој, а с обзиром на чињеницу да подносилац није поднио план инвестиција, а ни дугорочни план развоја, закључено је да су одобрена средства намијењена у сврху развоја предузећа, те да ће остварену добит подносилац уложити у развој производних капацитета. На основу ових чињеница, а у складу са чланом 25. Правилника, пореска основица пореза на добит утврђена у складу са пореским прописима је једнака 0%, а такође и одобрени износ пореза на добит је једнак 0 КМ.

Приходе од нерегулисане дјелатности подносилац захтјева, као произвођач електричне енергије, остварује коришћењем лиценцираних средстава. За износ ових прихода се умањује одобрени потребни приход на основу члана 26. Правилника, ако су припадајући трошкови укључени у одобрене трошкове. Подносилац је навео да се остали пословни приход остварује од давања објеката у закуп, од комерцијалне продаје угља, откупа тендерске документације, дотација за исплаћене накнаде од фондова (23.000 КМ) и смањења вриједности залиха учинака (негативан износ 1.861.000 КМ). РЕРС одобрава остали приход остварен од комерцијалне продаје угља у износу од **1.400.000 КМ** (35.000 т по 40 КМ/т).

Чланом 17. Правилника прописано је да је предузеће дужно обрачунати укупне и јединичне додатне трошкове **помоћних услуга**, укључујући производњу реактивне енергије по налогу НОС-а са фактором снаге нижим од номиналног. Пошто се подносилац изјаснио да није понудио пружање услуга секундарне регулације и терцијарне резерве, те да још није дефинисан обрачун прихода од произведене реактивне енергије и додатних

трошкова које она изискује у периодима различитог оптерећења система, што је основа за правично утврђивање осталих прихода од помоћних услуга као одбитне ставке за утврђивање потребног прихода, у овом тарифном поступку није процјењиван приход од помоћних услуга за подносиоца.

У својим коментарима ЧЕЗ је, као умјешач у поступку, оцијенио да је анализа рада, производње, потрошње и добити подносиоца захтева из Извјештаја водитеља поступка, добар основ за доношење одлуке. Умјешач се није освртао на конкретна питања из Извјештаја водитеља поступка, већ је наводио информације за слична искуства у Републици Чешкој. У коментарима је дао оцјену да је техничко и технолошко стање термоелектране подносиоца на ниском нивоу, тј. да вријеме присутности блока на мрежи, квалитет произведене електричне енергије и остварење задане снаге нису на европском ни на средњоевропском нивоу. Као разлог за то навео је технички неквалитетну опрему у вези са котлом, те низак ниво управљања и одржавања рудника и термоелектране подносиоца. Умјешач наводи да су у току 2007. године порасле цијене главних материјала и течних горива 25-50%, а цијене металних материјала у задње двије године су порасле 80-100%, те да предложена цијена електричне енергије на прагу електране не може обезбиједити акумулацију и озбиљну инвестицију. Сматра да је утврђена стопа поврата од 2% веома ниска.

Након разматрања коментара умјешача ЧЕЗ-а, РЕРС још једном указује, мада је то видљиво из Извјештаја водитеља поступка, да у оквиру одобреног потребног прихода постоје знатна финансијска средства (амортизација, поврат на властити капитал) која се могу инвестирати у побољшање перформанси производног објекта подносиоца (наравно ако подносилац тако одлучи) и тиме повећати регулативна основа у складу са чланом 19. Правилника и обезбиједити поврат уложеног капитала и поврат на уложени капитал који одговара изворима финансирања.

Цијена електричне енергије на прагу електране подносиоцу захтјева, за обављање дјелатности производње електричне енергије у овом тарифном поступку је одобрена у складу са члановима 47-53. Правилника.

За годишњу производњу електричне енергије и расположиву снагу блока у, у складу са чланом 48. Правилника одобрена је цијена електричне енергије на прагу електране подносиоца захтјева како слиједи:

- производња на прагу током године од **1.527.550.000 kWh**,
- расположива снага за израчунавање цијене капацитета **220,068 MW**,
- потребни приход од производње електричне енергије од **98.483.756 KM**,
- јединична цијена капацитета од **339,08 KM/kW**,
- јединична цијена производње енергије **0,0156 KM/kWh**,
- укупна просјечна цијена енергије **0,0645 KM/kWh**.

У складу са чланом 51. Правилника, а на основу потрошње електричне енергије неквалификованих (тарифних) купаца у Републици Српској од 3.459.226.985 kWh и прихода од продаје електричне енергије осталим (нетарифним) купцима утврђује се **цијена електричне енергије на прагу електране за тарифне купце**.

Приход од продаје електричне енергије нетарифним купцима је величина која зависи од тржишних цијена и у том дијелу је ван контроле подносиоца.

Да би се утицај промјенљивих цијена на приход подносиоца свео на што мању мјеру, РЕРС у калкулацији прихода од нетарифних купаца примјењује начело обазривости у погледу пројектоване тржишне цијене.

Имајући у виду остварене продајне цијене за нетарифне купце подносиоца у базној години, остварене цијене и кретање цијена електричне енергије на доступном тржишту, РЕРС процјењује да просјечна тржишна цијена коју подносилац може остварити на референтном тржишту БиХ износи најмање 0,088 KM/kWh. У складу са начелом обазривости, РЕРС за обрачун прихода од осталих купаца користи цијену од 0,065 KM/kWh, чиме се обезбјеђује да подносилац, у случају значајног одступања од годишње производње утврђене у овом тарифном поступку, може надокнадити оправдане трошкове рада и одржавања, као и поврат од најмање 2%. Остварењем утврђене годишње производње подносилац може остварити већи приход од потребног прихода утврђеног у овом тарифном поступку од најмање 12.720.701 KM, и тиме остварити већу добит од одобрене или неку другу ставку у структури потребног прихода у складу са својом пословном политиком.

У складу са чланом 51. Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку, а на основу потрошње неквалификованих купаца електричне енергије у Републици Српској која износи 63,8% укупне годишње производње, РЕРС одобрава цијену електричне енергије на прагу електране за снабдијевање тарифних купаца. Потребни приход који треба да се оствари од тарифних купаца износи 62.533.087 KM. Цијена електричне енергије за снабдијевање тарифних купаца у систему обавезе јавне услуге на прагу електране подносиоца утврђена на основу потребног прихода заснованог на наведеним претпоставкама износи **0,0642 KM/kWh**.

Како је цијена електричне енергије на прагу електране садржана у цијени снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом, приликом утврђивања потребног прихода на годишњем нивоу и на основу њега цијене, РЕРС је посебно водио рачуна о интересима купаца електричне енергије уважавајући истовремено и потребе подносиоца захтјева и сматра да је утврђена цијена правична, јасна и заснована на објективним критеријумима и да подносилац захтјева може подмирити оправдане трошкове рада и одржавања и остварити поврат на ангажована средства, те да су начела тарифне методологије прописана чланом 6. Правилника у потпуности примјењена.

Приликом одлучивања РЕРС је имао у виду и чињеницу да се тарифни купци снабдијевају електричном енергијом у систему обавезе јавне услуге, како је то прописано чланом 51. Закона, да је условима издате дозволе подносиоцу захтјева та обавеза одређена, у оквиру које је исти дужан да својим купцима обезбједи електричну енергију, што је могуће економичније. Обавеза јавне услуге подразумијева и сигурност снабдијевања, редовност и квалитет услуге и цијену, укључујући и заштиту крајњих купаца, како је то прописано чланом 3. Директиве о правилима унутрашњег тржишта електричне енергије 2003/54/ЕС.

У прелазном периоду примјене Правилника, док се не испуне сви прописани услови, РЕРС је утврђивао чињенице на основу података, које му је доставио и образлагао подносилац захтјева, а недостајуће податке је процјењивао на основу члана 98. Правилника, уважавајући чињеницу да је електроенергетски сектор у Републици Српској у фази реструктурирања у коме је предузећима

која обављају електроенергетске дјелатности омогућено одређено вријеме за прилагођавање условима регулације.

У прелазном периоду РЕРС ће у складу са чланом 32. став 1. и чланом 113. став 1. Закона о електричној енергији, правилима и прописима РЕРС-а, као и условима дозволе за обављање дјелатности производње електричне енергије, од подносиоца захтијевати достављање одређених података и информација. Ову обавезу подносилац захтјева је дужан испунити и на тај начин ће се у будућим тарифним поступцима употпунити чињенични основ, на бази кога ће се моћи у потпуности реално цијенити оправданост појединих трошкова. РЕРС ће, такође, у оквиру редовних и ванредних активности надгледања примјене услова дозволе, вршити провјере остварења и алокације трошкова по основу обављања лиценциране дјелатности. Анализе резултата добијених провођењем ових активности могу бити основ за покретање тарифног поступка на иницијативу РЕРС-а.

У цјелокупном тарифном поступку, водило се рачуна и о постепеном увођењу међународно прихваћене регулаторне праксе и постепеног увођење општеприхваћених међународних стандарда, како би се избјегле изненадне и драстичне промјене тарифа у прелазном периоду регулације тржишта електричне енергије у Републици Српској, како је то прописано чланом 5. став 1. тачка и) и чланом 116. став 1. Правилника.

На основу свега наведеног, слиједећи циљеве одређене Законом, РЕРС је утврдио потребан приход за обављање дјелатности производње електричне енергије подносиоца захтјева и структуру цијене на прагу електране, као што је то наведено у тачки 1. диспозитива овог рјешења, а на основу чланова 8-27 и чланова 47-53 Правилника.

Тачка 2. диспозитива рјешења заснива се на члану 51. став 1. Правилника.

Тачка 3. диспозитива овог рјешења заснива се на члану 49. став 1. и члану 102. став 1. Правилника.

Ово рјешење је коначно, како је наведено у тачки 4. диспозитива рјешења, а на основу члана 29. Закона, на коме се заснива и поука о правном лијеку.

Тачка 5. диспозитива овог рјешења заснива се на одредби члана 34. Закона и члана 20. Статута Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске, којим је прописано да се одлуке и рјешења Регулатора објављују у „Службеном гласнику Републике Српске“. С обзиром да је образложење рјешења преобимно, а у циљу економичности, у „Службеном гласнику Републике Српске“ објављује се увод и диспозитив рјешења са назнаком мјеста гдје се комплетно рјешење ставља на располагање, чиме се сматра да је остварен принцип транспарентности.

Правна поука: Против овог рјешења може се покренути управни спор подношењем тужбе Окружном суду у Требињу у року од 30 дана од дана пријема рјешења.

Предсједник

Миленко Чокорило